

АНОТАЦІЯ

Кабацій Н.О. Характеристика інвалідизації дорослого населення Закарпатської області та шляхи забезпечення якості життя осіб з інвалідністю в умовах впровадження системи громадського здоров'я.

В Україні до 15% жителів є особами з інвалідністю. Щорічний показник первинного виходу на інвалідність складає до 36 на 10 тис населення і має тенденцію до зростання [19,39]. Через наявність проблем зі здоров'ям особи з інвалідністю потребують ужиття з боку державних інституцій та громадських організацій спеціальних заходів, спрямованих на забезпечення повноцінної участі в житті соціуму нарівні з іншими [38,40]. На сучасному етапі розвитку суспільства діяльність усіх національних інституцій, у тому числі органів державної влади, громадських об'єднань тощо, має бути спрямована на створення таких умов, за яких особи з інвалідністю зможуть вести незалежний спосіб життя і брати активну участь у всіх його аспектах.

Мета дослідження : визначити, спираючись на аналіз наукової літератури, нормативно-правових актів, практичних матеріалів, статистичних даних, недоліки у програмах надання послуг особам з інвалідністю, зокрема, на конкретній території, сформулювати відповідні рекомендації для покращення ситуації.

Матеріали і методи дослідження : Дослідження проводилось у 5 етапів за допомогою системного підходу: вивчення та аналіз літературних джерел з питання інвалідності як проблеми громадського здоров'я, аналіз існуючої ситуації в розрізі Закарпатської області, результати соціологічного дослідження статистичних даних та логічний аналіз проблем кадрового забезпечення Закарпатської області фахівцями, які можуть надавати якісні соціальні послуги, моделювання функціонально-організаційної моделі, формування висновків. Кожен з етапів передбачав виконання поставленого завдання після завершення яких були сформовані висновки та рекомендації

для Кабінету Міністрів України, Міністерству соціальної політики, Міністерству науки та освіти, УжНУ, департаменту соціального захисту населення Закарпатської ОДА.

Складна і розгалужена тема магістерської роботи, що лежить на перетині ряду наук та напрямів, потребувала широкої системи методологічних прийомів. Методологія дослідження охопила як статичні елементи (інвалідизація населення в Україні, первинна інвалідизація, інвалідизація в розрізі адміністративно-територіального поділу Закарпатської області), так і динамічні (децентралізація, деконцентрація, урядування, модернізація, реформування). Підходи, використані у науковій роботі, об'єднують і загальнонаукові методи, і суто галузеві елементи системи громадського здоров'я, а саме системний підхід і системний аналіз, бібліосемантичний, статистичний метод та економічний, графічний метод, структурно-логічного аналіз, медико-географічний, моделювання.

Результати : Міжнародними актами та національним законодавством встановлено гарантії для осіб з інвалідністю, що стосуються всіх сфер життєдіяльності суспільства, в тому числі, охорони здоров'я, освіти, зайнятості, дозвілля, відпочинку, спорту тощо, тому викликом для розвитку сучасного інклюзивного суспільства об'єднання зусиль задля забезпечення якості життя особі, як повноправного члена суспільства є першочерговою.

Використана методологія дослідження включає в себе різні підходи, які дозволили окреслити: предмет та об'єкт дослідження; описати найкращі практики, які можна запозичити з європейського досвіду надання якісних послуг для осіб з інвалідністю; окреслити варіант переходу до надання якісних послуг, усвідомлюючи ризики через децентралізацію повноважень, щодо надання соціальних послуг, побачити недоліки та переваги як напрямку трансформації державного управління.

Розвиток соціуму оцінюється через призму соціально спрямованих заходів держави на благо людини, її добробуту, безпеки, а також мірилом її цивілізованості є рівень ставленням до найменш захищених та найбільш

вразливих його членів. Перш за все має бути відповідь за запит задоволення кожної індивідуальної потреби особи з інвалідністю, через створення банку даних про осіб та їх потреби, що зможуть стати основою для розроблення Регіональної комплексної програми надання якісних послуг дітям та особам з інвалідністю та розвиток кадрового забезпечення системи надання необхідних послуг, створення можливості підготовки високоякісних фахівців з практичними навичками роботи та перепідготовки місцевих спеціалістів, які надають послуги особам з інвалідністю і, тим самим, покращення якості таких послуг.

Висновки : Огляд стану, причин, соціальних та економічних чинників політичних заходів, систем та послуг як за кордоном, так і в Україні дав змогу зрозуміти відсутність індивідуального комплексного та системного підходу до забезпечення осіб з інвалідністю якісним життям та реалізації Статті 25 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, яка підтверджує право осіб з інвалідністю на найвищий досяжний рівень здоров'я без дискримінації. Найбільш гострі проблеми було проаналізовано на рівні однієї з областей України, а саме Закарпатської області. Окреслено над чим треба продовжувати працювати і які заходи варто взяти до уваги, враховуючи існуючі недоліки та бар'єри, які потребують нагального подолання.

Ключові слова : особи з інвалідністю, якісні соціальні послуги, функціонально-організаційна модель, Конвенція ООН «Про права осіб з інвалідністю», якість життя.

SUMMARY

Kabatsiy N.O. Characteristics of disability of the adult population of the Zakarpatska Oblast and ways to ensure the quality of life of persons with disabilities in the context of the implementation of the public health system.

In Ukraine, up to 15% of residents are persons with disabilities. The annual rate of primary disability is up to 36 persons per 10 thousand of the population and it tends to increase [19,39]. Due to health problems, persons with disabilities need the possibility of using special measures on the part of state institutions and public organizations aimed at ensuring full participation in a society life on an equal basis with others [38,40]. At the present stage of development of the society, the activities of all national institutions, including state authorities, public associations, etc., should be aimed at creating conditions under which persons with disabilities can live an independent life and take an active part in all its aspects.

Study objective: to determine, based on the analysis of scientific literature, regulatory legal acts, practical materials, statistical data, shortcomings in programs for the provision of services to persons with disabilities, in particular, in a specific area, to formulate appropriate recommendations for the improving the situation.

Study materials and methods: The study was carried out in 5 stages using a systematic approach: the study and analysis of literature on a disability as a public health problem, analysis of the current situation in the Zakarpatska oblast, the results of a sociological study of statistical data and a logical analysis of the problems of staffing in the Zakarpatska oblast by specialists, who can provide high-quality social services, modelling a functional and organizational model, drawing conclusions. Each of the stages provided for the implementation of the task, after which conclusions and recommendations were formed for the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Social Policy, the Ministry of Science and Education, Uzhhorod National University, the Department of Social Protection of the Population of the Transcarpathian Regional State Administration.

The complex and extensive topic of the master's thesis, lying at the intersection of a number of sciences and areas, required a broad system of methodological techniques. The research methodology covered both static elements (disability of the population in Ukraine, primary disability, disability in terms of administrative and territorial division of the Zakarpatska oblast) and dynamic (decentralization, deconcentration, governance, modernization, reforming). The approaches used in scientific work combine both general scientific methods and purely sectoral elements of the public health system, namely the system approach and system analysis, bibliosemantic, statistical method and economic, graphic method, structural and logical analysis, medical and geographical, modelling.

Results: International acts and national legislation establish guarantees for persons with disabilities in all spheres of society, including health, education, employment, leisure, recreation, sports, etc., and therefore the development of modern inclusive society, joining efforts for the ensuring the quality of life of a person with a disability, as a full member of society, is a priority.

The methodology used includes various approaches that have made it possible: to outline the subject and object of the research; to describe best practices that can be learned from the European experience of providing quality services for persons with disabilities; to determine the option of transition to the provision of quality services, realizing the risks appeared due to the decentralization of powers for the provision of social services; to see the disadvantages and advantages of the transformation of public administration.

The development of society is assessed through the prism of socially oriented measures of the state for the benefit of a person, his/her well-being, security, as well as the measure of its civilization is the level of attitude towards the least protected and most vulnerable members. First of all, there must be a response to the request to meet each individual need of a person with a disability, by creating a database about persons and their needs, which could become the basis for the development of a regional comprehensive program for the provision

of quality services to children and persons with disabilities and the development of staffing for the system of providing the necessary services, creating opportunities for training high-quality specialists with practical skills and retraining of local specialists who provide services to people with disabilities and, thus, improving the quality of such services.

Conclusions: A review of the state, causes, social and economic factors of political events, systems, and services, both abroad and in Ukraine, made it possible to understand the absence of an individual comprehensive and systematic approach to providing persons with disabilities with a quality life and the implementation of Article 25 of the UN Convention on the Rights of Persons with a Disability, which affirms the right of persons with disabilities to the highest attainable standard of health without discrimination. The most acute problems were analyzed at the level of one of the regions of Ukraine, namely the Zakarpatska oblast. It is defined, what issues are to be further solved and what measures should be taken into account given the existing shortcomings and barriers that need to be addressed urgently.

Key words: persons with disabilities, quality social services, functional and organizational model, UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, quality of life.

СПИСОК ОСОБИСТИХ ПУБЛІКАЦІЙ

1. Ivan S. Myronyuk, Gennadiy O. Slabkiy, Nataliya O. Kabatsiy, Lesya V. Levko Dynamics of the number of persons with special needs living in Zakarpattia oblast, Ukraine. Wiadomości lekarskie. 2020. № 6. P. 1261-1264 (Scopus)
2. Слабкий Г. О., Миронюк І. С., Кабацій Н. О., Левко Л. В. Сучасні організаційно-методичні підходи до забезпечення населення з особливими потребами медико-соціальними послугами. Сучасні медичні технології. 2020. № 2. С. 59-64.
3. Кабацій Н.А., Левко Л.В. Стратегические подходы к формированию системы институционального ухода и воспитания детей на региональном уровне. Материалы 74-й Международной научно-практической онлайн конференции студентов-медиков и молодых учёных, посвященной 90-летию Самаркандского государственного медицинского института (Самарканд, 15 мая 2020 г.). Проблемы биологии и медицины. 2020. № 1.1 (117). С. 285-286.
4. KABATSIY Nataliya, LEVKO Lesja. PROVISION OF DISABLED PERSONS WITH MEDICO-SOCIAL SERVICES: THE NEED AND THE WAYS OF SOLUTION FOR THE PROBLEM. //ZBORNÍK Z II. MEDZINÁRODNEJ ŠTUDENTSKEJ VEDECKEJ A ODBORNEJ KONFERENCIE. Michalovce. 2020. P.131-146.
5. Слабкий Г.О., Миронюк І.С., Кабацій Н.О., Левко Л.В., Бонь Ю.В. Основні положення Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю: уроки для України. Актуальні питання розвитку системи надання освітніх, соціальних, медичних, абілітаційних/реабілітаційних послуг особам з інвалідністю: матеріали учасників науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Ужгород, 23-25 вересня 2020 р.). Україна. Здоров'я нації. 2020. №3/1 (61). С. 177-178.
6. Терміни в системі громадського здоров'я. Термінологічний словник. Перша частина. Г.О.Слабкий, І.С. Миронюк, В.В. Брич, В.Й. Білак-

Лук'янчук, Маркович В.П., Кручаниця В.В., Фейса І.І., Кабацій Н. О., Левко Л. В. - Ужгород, 2020 - 149 с.

7. Терміни в системі громадського здоров'я. Термінологічний словник. Друга частина/ Г.О. Слабкий, І.С. Миронюк, В.В. Брич, В.Й. Білак-Лук'янчук, Скрип В.В., Кручаниця В.В., Фейса І.І., Потокій Н.Й. Кабацій Н. О., Левко Л. В. - Ужгород, 2020 - 198 с.
8. Терміни в системі громадського здоров'я. Термінологічний словник. Третя частина/ Г.О. Слабкий, І.С. Миронюк, В.В. Брич, В.Й. Білак-Лук'янчук, Маркович В.П., Кручаниця В.В., Фейса І.І., Потокій Н.Й., Кабацій Н. О., Левко Л. В. - Ужгород, 2020 - 95 с